

Näringsdepartementet

103 30 Stockholm

Stockholm, 2017-04-25

Remiss

Remiss av rapporten "Metoder och kriterier för bedömning av prestation och kvalitet i lärosätenas samverkan med omgivande samhälle"

N2017/00055/IFK

KTH är i grunden positiva till att värdering av samverkan lyfts fram och att regeringen har ambitioner att god och långsiktig samverkan med omgivande samhället därmed ytterligare premieras som en av lärosätenas centrala uppgifter. Det är avgörande för lärosätenas fortsatta framgång att samverkan är en integrerad del av forskning och utbildning.

KTH ser det som avgörande att bedömningen av samverkan stödjer lärosätenas individuella strategier och förutsättningar att utvecklas på en konkurrensutsatt global kunskapsmarknad. Detta gör att det troligen blir mycket svårt att ha samma parametrar och bedömningsgrunder för samtliga lärosäten.

KTH anser att det är problematiskt att införa en resursfördelningsmodell i närtid när det samtidigt skall genomföras en utredning av hela resursfördelningssystemet som sannolikt leder till mer genomgripande förändringar.

KTH anser att regeringen under perioden den stora resursutredningen pågår skall fortsätta fokusera på att stimulera angelägna utvecklingsinsatser på liknande sätt som Vinnova har gjort de senaste 4 åren.

INLEDNING

KTH håller med regeringens analys om att Sverige är, ur många aspekter, en internationellt sett mycket framstående kunskapsnation och stödjer ambitionen att utveckla och premiera samverkan för att fortsätta vara i framkant.

Dagens och morgondagens kunskapssamhälle ställer stora krav på att kunskap, forskningsresultat och beprövade erfarenheter kan överföras mellan människor, fram och åter mellan lärosäten och företag och andra institutioner. KTH vill betona att utveckling av samverkan skall utgå från att detta ömsesidiga utbyte stärker kvalitet och relevans i utbildning och forskning, vilket skulle kunna ge än större genomslag och samhällsnytta.

Den föreliggande forsknings- och innovationspropositionen återspeglar en ambition om att utveckla och premiera samverkan för att Sverige skall fortsätta vara en stark kunskapsnation.

Att Näringsdepartementet sätter ett starkt fokus på prestationer och kvalitet i lärosätenas samverkan med omgivande samhället kan ses som rimligt. KTH anser det viktigt att staten tydliggör sina ambitioner gällande lärosätenas samverkan med omgivande samhället. Samtidigt vill KTH trycka på vikten och värdet av att staten gör en fortsatt finansiell satsning mot högskolesektorns utveckling av samverkan. Det är av största vikt inte bara för lärosätenas framtida internationella konkurrenskraft, utan framför allt för Sveriges framtid som kunskapsnation.

Som ett högt rankat universitet och Sveriges ledande tekniska universitet har KTH en viktig roll i utvecklingen av Sverige som ledande kunskapsnation, inte minst ur ett internationellt perspektiv. Initiativ från regeringen som stärker KTHs ställning är av vikt för fortsatt utveckling.

SYNPUNKTER PÅ RAPPORTEN

Rapport återger på ett förtjänstfullt kortfattat och konkret sätt det omfattande utvecklingsarbete som har skett under ett antal år.

KTH håller med om grundansatsen att samverkan skall ses ur ett brett perspektiv i lärosätenas utbildning och forskning och som integrerad i lärosätenas kärnverksamhet.

KTH håller med rapportens synpunkter på områden som behöver utvecklas vidare för att den prövade modellen ska kunna implementeras.

Enligt KTH saknar dock rapporten ett resonemang om hur modellen kan användas om det inte finns sammanhållna nationella kvalitetsutvärderingar på både forskning och utbildning. Vi kan konstatera att det inte finns, eller inom en nära framtid kommer finnas, ett system för att bedöma kvalitet på forskning och utbildning. Universitetskanslerämbetets befintliga uppdrag inom utbildning och aviserade uppdrag inom forskning har inte som utgångspunkt att bedöma kvalitet.

Det saknas vidare i rapporten förslag med vilken regelbundenhet bedömning av samverkan enligt modellen bör ske. Det går således inte att ta ställning till vilka arbetsinsatser som kommer krävas över tid för ett lärosäte, och därmed inte heller om värdet av utvärderingarna står i proportion till den investering som krävs i att genomföra utvärderingar i enlighet med modellen.

En komponent i modellen som bör utvecklas för att vara användbar är samverkanspartsvärderingen. I de genomförda piloterna var det inte transparent vad samverkanparterna uttalat om lärosätena. För att en samverkanspartsvärdering skall vara användbar bör dessa uttalanden helst användas som ett underlag för utveckling snarare än bedömning.

VINNOVAS UPPDRAG - MODELLEN

KTH anser att det är bra att ett första förslag på modellen gick ut på remiss 2014 innan piloter genomfördes. Detta ledde till en mer kvalitativ ansats samt att samverkan i utbildning ingår i modellen.

VINNOVAS UPPDRAG – INTEGRERAT UTVECKLINGSPROGRAM

KTH ser att tidigare regerings satsningar inom detta område haft en positiv effekt, både inom högskolesektorn och hos samverkande aktörer. Det har bidragit till ökat fokus på samverkansuppgiften och skapat goda förutsättningar för allt fler aktörer att utveckla sin förmåga till lärande samverkan.

Vinnovas utlysningar har bland annat lett till att många lärosäten, däribland KTH, ökat systematiken i sitt samverkansarbete. Detta har skapat en stor intern medvetenhet om samverkansarbetets förutsättningar och funktioner, samtidigt har det utvecklats omfattande dokumentation över olika former av samverkan. Erfarenheterna visar att olika former av aktiv samverkan förstärker såväl forskningen som utbildningen inom högskolesektorn. Vinnovas stimulans har även bidragit till ökat samarbete mellan lärosäten för att utveckla metoder, dela erfarenheter och gemensamt lärande. Detta har varit påtagligt inte minst genom KLOSS-projekten som lett till och uppstarten av det kollegiala erfarenhetsnätverket KLOSSnet.

KTH har uppskattat Vinnovas arbetssätt i uppdraget med öppen och interaktiv dialog.

ASPEKTER SOM HAR STÖRST BETYDELSE FÖR BEDÖMNING AV LÄROSÄTENAS SAMVERKAN

I utvecklingen av modellen har fyra grundläggande principer använts. KTH håller med om de första tre grundläggande principerna. Den fjärde principen, *”modellen skall tillämpas i form av en samlad bedömning av en kvalificerad expertpanel med internationell expertis”* kan dock enligt KTH visa sig bli komplicerad och utmanande. Om ett fåtal experter i en panel skall bedöma samtliga lärosäten blir bedömningen möjlig endast på övergripande nivå, varför detta ger ett begränsat värde till det situationsanpassade arbetet på lärosätena. Hur experterna väljs och hur dessa förbereds för uppgiften är synnerligen viktigt för trovärdigheten för modellen. Detta behöver klargöras, och länder/organisationer (inte bara personer) måste väljas omsorgsfullt för att ett värdefullt övergripande erfarenhetsutbyte skall etableras. Experternas kunskap om det svenska systemet är av avgörande vikt. Det är också nödvändigt att specificera hur ofta dessa bedömningar skall göras och huruvida experterna byts ut eller inte. Om ett expertpanelförfarande utvidgas med flera paneler för att kunna ha mer finkorniga bedömningar uppstår frågor kring kostnad kontra nytta.

KTH anser att själva frågeställningen att det i första hand handlar om aspekter av betydelse för bedömning, är problematisk. KTH ser hellre att ansatsen bör vara lärande, utveckling och förstärkning av samverkansförmåga.

Det är ytterst viktigt att utvärderingar i sig positivt påverkar syftet att stärka kvalitet och relevans i utbildning och forskning. Det som bedöms i utvärderingen ska ha en positiv påverkan på lärosätenas utveckling och bidra till stärkt kvalitet och relevans i utbildning och forskning.

En miniminivå för bedömning är att konstatera att strategi för samverkan och handlingsplan för implementering finns på lärosätet, och att detta följs upp och revideras regelbundet på lärosätet.

SYNUNKTER PÅ VINNOVAS KOMMANDE UPPDRAG

KTH anser att det i nuläget är två frågor att förhålla sig till gällande Vinnovas kommande uppdrag inom området utvärdering av lärosätenas samverkan:

1) Hur kommer kommande fördelning av aviserad basanslagsökningen ske, där samverkan ingår som komponent?

KTH anser att förslaget visar på en hög ambitionsnivå i att etablera en direkt relation mellan allmän resurstilldelning och uppnådda resultat av samverkan. Men formerna och förutsättningarna för samverkan inom den svenska högskolesektorn är så starkt diversifierade att det ter sig mycket komplicerat att skapa en modell för utvärdering som fungerar för alla lärosäten och som uppfattas rättvisande för medelstilleddelning. Enskilda lärosäten har utvecklat olika samverkansinitiativ, beroende på det lokala omgivande samhällets specifika behov.

En fortsättning på Vinnovas tidigare uppdrag skulle göra det möjligt att fortsätta lokala strategier. Det skulle också ge möjlighet att fortsätta utveckla samarbeten och erfarenhetsutbyten mellan lärosäten och myndigheter, i syfte att ytterligare förstärka Sveriges mycket goda förutsättningar som kunskapsnation.

Vinnovas kommande uppdrag kan bidra med ett fortsatt stöd för den utvecklingsvåg som redan rullar över Sveriges universitet och högskolor. Utifrån lärosätenas olika förutsättningar kan Vinnova stödja en systematisk och långsiktig satsning på uppföljning av effekter av samverkan inom utbildning och forskning.

KTH anser att en annan mycket viktig aspekt att ta med i arbetet framåt är den kraftigt konkurrensutsatta globala forsknings- och utbildningsmarknad som många av Sveriges lärosäten nu verkar på. Strukturerad samverkan med alumner (tidigare studenter) är en viktig del av samverkan på det nationella planet men blir än viktigare för svenska lärosäten som vill verka på en global marknad. Hos alumnerna finns en stor potential som ambassadörer för högre utbildning i Sverige och som dörröppnare till ökad samverkan med internationellt näringsliv och akademi. Lärosätens förmåga att växla upp sin samverkan ytterligare till en mer internationaliserad samverkan har mycket stor betydelse för möjligheterna att vara långvarigt internationellt konkurrenskraftig och säkra akademisk excellens inom akademisk forskning och utbildning i Sverige. För internationell samverkan finns idag ett flertal hinder som t.ex. snåriga och oklara regler (KTHs erfarenheter från EIT KIC's visar t.ex. på detta). Det handlar även om bristande samordning på myndighetsnivå. Att undanröja sådana hinder för samverkan är något regeringen redan nu kan agera för, det kommer ge smörjmedel för stärkt internationell samverkan.

2) Hur ska ett framtida system för utvärdering av samverkan se ut, och hur kommer detta att utarbetas parallellt med att fördelning av aviserade basanslag sker?

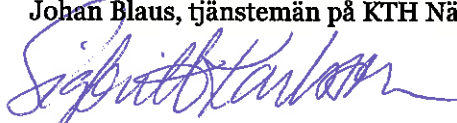
KTH vill framhålla att en mycket viktig aspekt för ett framtida förfarande är att klargöra vad syftet är med en nationell uppföljning av lärosätenas samverkan. Det är stor skillnad om utvärderingen är utvecklingsinriktad respektive är inriktad på kontroll. Vinnovas prövade modell är på lärosätensnivå. En framtida modell som inte direkt kopplar an till relevanta utvärderingsenheter inom lärosätena riskerar att dra isär samverkan från utbildning och forskning. Samverkan ska

vara integrerad och ett medel för att nå ökad relevans och kvalitet i utbildning och forskning.

KTH vill lyfta att en möjlig inriktning på Vinnovas kommande uppdrag är att bygga kunskap och pröva om så kallade utvecklingskontrakt kan vara en möjlig ansats att kombinera stärkt utveckling av samverkansförmåga med en koppling till resursättning. Detta skulle samtidigt kunna vara ett kunskapsunderlag i den kommande resursutredningen. Ett förfarande med utvecklingskontrakt skulle gälla hela verksamheten där utvecklingsinriktning och mål för forskning, utbildning och samverkan sker integrerat. Det skulle stödja strävan att samverkansarbetet ska vara en integrerad del av forskning och utbildning. KTH inser dock att utvecklingskontrakt inte är ett enkelt förfarande då det ställer stora krav på både regering, departement och lärosäten.

Avslutningsvis vill KTH peka på vikten av lärosätens och näringslivets roller i livslångt lärande. Vidareutbildning, fortbildning och uppdragsutbildning utgör viktiga aspekter av samverkan, samtidigt som de för personer med en akademisk examen utgör relevanta inslag för fortsatt kunskapsspridning och lärande under hela yrkeslivet. Dessa delar av samverkan måste också följas upp vid bedömning av lärosätenas samverkan. Men här behöver universitets och högskolors roll tydliggöras och ett tydligt uppdrag läggas, med tillhörande finansiering. Antingen som separat uppdrag alternativt ingå i ovan nämnda utvecklingskontrakt.

Detta svar har utarbetats av Ulrika Ljungman, avdelningschef för KTH Näringslivssamverkan, med hjälp från Mikael Östling, prorektor, Katja Grillner, dekanus, Lars Nordström professor i Elkraftteknik samt Emelie Johansson och Johan Blaus, tjänstemän på KTH Näringslivssamverkan.

Sigbritt Karlsson
Rektor